

ספרוי – אוצר החסידים – לובאָוועיטהַש

התווועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדרל

זצוקְלֵה"ה נבג"מ זי"ע

שני אודסאהן
מליאובאָוועיטהַש



ש"פ בראשית, מבה"ח וער"ח מרחשון ה'תש"ל

חלק ב – יוצא לאור לש"פ נח, ד' מרחשון, ה'תש"ז



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמישת אלף שבע מאות שבעים ושש לבריה (ופרצת)

שנת הקהיל

שנת המאה וחמשים להסתלקות היולא של אדמו"ר ה „צמ"ח צדק"

©

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCROS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס "וועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיווע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בש"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ נח, ד' מרחשון הבעל"ט — הננו מוצאים לאור חלק שני מהתוועדות ש"פ בראשית מבה"ח וער"ח מרחשון ה'תש"ל, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ בראשית).

*

בתוך הוספה — מכתב (תධיס מרכבי אגרות-קדוש שכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום הייעוד "הקיים ורנו גו'", ומכלנו נשיאנו בראשם, וישמענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי יצא".

עוד הנחות בלה"ק

שלחי תשרי, ה'תשע"ו (ופרצת),
שנת הקהיל
שנת המאה והמישים להסתלקות הילוגא של איזנויirs ה"צמה צדק"
ברוקלין, ג.ג.

יב. דובר לעיל (ס"ג) ששבת בראשית הוא שבת כלל, שמננו נ משך על כל השנה כולה – כיוון ששבת בראשית נ משך על כל שבתו השנה, ומכל שבת נ משך על כל ימי השבוע, והוא גם "מאסף לכל המהנות"⁶² – כל העניינים של חודש תשרי, שהיו באופן של מעלה ממדידות והגבלה, ובשבת בראשית, שאז מתחילה הזמן של עבודה מסודרת, הרי הם נמשכים בכל הפרטיהם כו'⁶³.

וע"פ פתגמ רביינו הוזקן⁶⁴ שצורך לחיות עם הזמן, ע"י לימוד ההוראה מפרשת השבוע – יש להזכיר מ"ש רשי" בתחילת פרשת בראשית: "אמר רבי יצחק לא הי' צריך להתחל את התורה אלא מהחודש הזה לכם"⁶⁵, שהיא מצוה ראשונה שנצטו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום מה מעשיו הגיד לעמו לחת להם נחלת גוים⁶⁶, שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכbastם ארחות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונantha לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

כולם: החידוש כאן הוא – לא עצם העובדה שארץ ישראל שיכת לבניי,

– שהרי א"י ובנ"י הם עניין אחד, כמו"ש⁶⁷ "וכפר אדמתו עמו", וمفוש רשי": "ומה היא אדמתו, עמו", שכן לא נאמר "אדמתו ועמו", בוא"ז המפסיק, ואפילו לא בוא"ז המוסיף, כיוון ש"אדמתו" ו"עמו" הם עניין אחד (CMDOBר לעיל⁶⁸) –

אלא החידוש הוא – שגם גוי יידע זאת, ולא יוכל בטענות! ובגלל זה נעשה שינוי בתורה – שהחלה אינה מ"החודש הזה לכם", אלא מ"בראשית ברא אלקים גוי"⁶⁹, להורות ש"כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונantha לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

והכתב מדויק "לחת להם נחלת גוים": לא אמורים שארץ ישראל מעולם לא הייתה של גוים, שלא היו בה מעולם; היו גוים בארץ ישראל, שהיתה "נחלת גוים", אלא שככל זה הי' ברצונו של הקב"ה, ש"ברצונו נתנה להם", ו"ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו"; אילו בנ"י היו גוזלים ח"ו

(62) בhauloth י"ד, כה.

(66) תהילים קיא, ו.

(67) האזינו לב, מג.

(63) חסר קצת (המו"ל).

(64) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק שייחת ואיזו תשרי סייז ואילך (עליל ב"היום יומ" ב חשותן). ע' ... ואילך.).

(65) בא יב, ב.

את א"י בכה — הרי אדרבה: כיוון ש"אתם המעת מכל העמים"⁶⁹, יכולים ליטלה מהם בכה; אלא שהקב"ה "ברצונו .. נתנה לנו".
 וענין זה "הגיד (הקב"ה) לעמו" — לבניי, ולא לגויים, אבל הכוונה היא שיספרו זאת גם לגויים; לא די בכך שבנ"י יסתודדו ("זיך שושקען") על זה בין לבין עצם בבית-המדרשה, אלא צריכים לצאת ולומר זאת בגלוי, ללא בושה, באופן המובן גם לבן חמש למקרא.
 וכיון שהתורה אומרת זאת, ברור הדבר שכאשר אומרים זאת לגויים — הרי זה מתබל אצלם, שהרי אין להם בחירה; לגבי יהודי יש צורך בענין של עבודה כו', משא"כ בונגע לגוי, שאין לו בחירה.
 ואע"פ שאסור ללמד עם גוי תורה שבע"⁷⁰ — הרי בונגע לשבע מצוות דידחו פוסק הרמב"ם⁷¹ שבזמן שיד ישראל תקיפה יש חיוב "לכוף את כל בא הארץ לחייב מצוות שנצטו בנ"ח", וגם עתה שאין יד ישראל תקיפה, צריכים עכ"פ להשתדל לפועל עליהם עד כמה שאפשר⁷², וכיון שא' משבע מצוות ב"ג היא גזילה⁷³, צריכים לומר להם שארץ ישראל שייכת לבניי, כדי שלא יעברו על ענין של גזילה!
 וכיון שהוא שעובר על א' משבע מצוות ב"ג חייב מיתה⁷⁴, הרי עי"ז שמהזיריהם אותו ושותרמים אותו מענין של גזילה, פועלים אצלו ענין של חיים!

ולא כמו אותם "רודפי שלום" שטוענים שזו רעה לגויים, אלא אדרבה: זהה טובתם, כיוון שעי"ז נעשה אצל ענין החיים.
 ובענין זה אי אפשר לצאת י"ח בונגע לחלק מסויים בארץ ישראל,
 אלא זהה ענין שנוגע לכל ארץ ישראל לגבולותיה — שם גוי דרך,
 הרי זה ענין של גזילה.

ואע"פ ש"מפני חטאינו גלינו מארצנו"⁷⁵, ונמצאים עדיין בגלות — הרי זה רק בונגע לבניי, גם כשממצאים בארץ ישראל צריכים לדעת שמנצאים בגלות,ומי שנמצא בחוץ לארץ, עליו להתחבון הטיב ("זיך גוט באטראכטן") אם לנסוע לארץ ישראל כדי להתיישב שם או אפילו לביקור; אבל אין זה נוגע לגויים, שאין להם מקום בארץ ישראל, כיוון ש"ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

(72) ראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 140 וайлך.

(69) ואותחנן ז, ז.

(70) ראה סנהדרין נט, רע"א. וראה גם ושי".

(73) שם רפ"ט.

תו"מ חנ"ד ע' 301. ושי".

(74) שם ספ"ט.

(71) הל' מלכים פ"ח ה"ג.

(75) נוסח תפלה מוסף דיו"ט.

וענין זה נפל על כבר בברית בין הבתרים — שהרי בתקילה אמר הקב"ה לאברהם "כי את כל הארץ גוי לך אתenna ולזרעך גו'"⁷⁶, ומיד לאח"ז נאמר "לזרעך נתתי את הארץ הזאת מזרים עד הנהר הגדול נהר פרת"⁷⁷, לשון עבר, וכפירוש רש"י: "אמירתו של הקב"ה כאילו היא עשויה", כך, שכבר נפל על הדבר מיד.

*

יג. נהוג ללמד גם פסוק בפרשת השבע עם פירוש רש"י, ولכל בראש — פשוטו של מקרא כפי שלומדים עם בן חמץ למקרא, מהכל שוכותב רש"י בעצמו בהתחלה פירושו על התורה⁷⁸; וכןף לה, הנה ע"פ דברי רבותינו נשיאנו, יש בפירוש רש"י גם "יינה של תורה"⁷⁹.

וע"פ משנת במאמר⁸⁰ בנווגע לענין ה"יין", שכדי לגלותו יש צורך בענין של סחיטה, מובן גם בנווגע ל"יינה של תורה", שכדי להגיע לזה יש צורך ביגעה והעמקה כו'.

וגם: כשם שבנווגע ליין "המשמח אלקים ואנשים"⁸¹, שענינו להביא את העניים הנעלמים שבאדם ("אנשיים") מן העולם אל הגilio, שעי"ז נעשה מציאות אחרת למורי, וכן בנווגע ל"אלקים", שעי"ז שמגלים את שם הו"י שיש בו בעולם, אזי גם שם אלקים באופן נעליה יותר — כן הוא גם בנווגע ל"יינה של תורה", שעל ידו נעשה גם הפירוש הפשטוני ברש"י באופן אחר למורי.⁸²

יד. על הפסוק⁸³ "(והנהר הרביעי) הוא פרת", מפרש רש"י:
"החשוב על כולן הנזכר על שם ארץ ישראל".

ומבוואר במפרשים בפשתות⁸⁴, שרשי"י מדיק מ"ש "הוא פרת", ו"ע"פ שכח ביכולתו הוא הסובב (או "הוא ההולך"), מ"מ, גבי שם הנהר לא כתיב הוא אלא גבי פרת", ולכן מפרש "החשוב על כולן כו'".

אך עדין צריך להבין:

אודות שייכותו של "נהר פרת" לארץ ישראל — יש אריכות

(...).

(76) לך יג, זט.

(77) שם טו, יח.

(81) ס' שופטים ט, יג. וראה לקו"ת שלחה מא, ג. ובכ"מ.

(78) פרשחנו ג, ח. שם, כד. ועוד.

(82) ראה גם לקו"ש ח"ה בתחלתו.

(79) סה"ש תרצ"ז ע' 197 (נעתק ב"היום

(83) פרשחנו ב, יד.

יום" כת שבט).

(84) שפ"ח כאן.

(80) ד"ה ויאמר לו יהונתן פ..." (לעיל ע'

שלימה בפירוש רשיי בפ' לך לך⁸⁵: "עד הנהר הגדול נהר פרת", "לפי שהוא דבוק לארץ ישראל קוראהו גדול .. משל הדיות עבד מלך מלך, הדבק לשחוור וישתחוו לך".

וכן בפ' דברים⁸⁶: "עד הנהר הגדול", "מפנוי שנזכר עם ארץ ישראל קוראו גדול, משל הדיות עבד מלך מלך, הדבק לשחוור וישתחוו לך, קרב לגביו דיןיא ואידחן".

ואינו מובן⁸⁷:

א) אם יש צורך ב"משל", הי' רשיי צריך להביאו בפעם הראשונה שלומדים ענין זה — בפרשנותו (וכמדובר כמו פ' שאיפשר לומר שישי סומך על מה שיפורש לאח"ז, אלא בפשטות צריך לפרש הדבר בפעם הראשונה), ואז לא הי' צריך לפרש זאת בפעמים הבאות, כיוון שהבן חמש למקרא יזכיר מה שלמד כבר לפנ"ז; ומהו הטעם שבפרשנותו לא מביא רשיי "משל", אלא רק בפ' לך לך ובפ' דברים?

ב) גם אם יש צורך במשל — למה לא מסתפק רשיי במשל אחד, אלא מביא בפ' לך לך שני משלים, ולא עוד אלא שבפ' דברים מוסיף משל שלישי! וכואורה מהה-נפרש: אם יש צורך במשל שלישי — הי' רשיי צריך להביאו בפ' לך לך; ואם יכולם להסתפק בשני משלים — למה הוצרך להוסיף בפ' דברים مثل שלישי?

גם צריך להבין שינוי הלשונות שבפירוש רשיי: (א) בפ' לך לך ובפ' דברים — "לפי שהוא כו'", "מפנוי שנזכר כו'", ובפרשנותו — "החשוב כו'", ללא הקדמת "לפי כו'". (ב) בפרשנותו ובפ' דברים — "הנזכר על שם ארץ ישראל", "שנזכר עם ארץ ישראל", ובפ' לך לך — "דבוק לארץ ישראל".

וע"פ האמור שפירוש רשיי הוא פשוטו של מקרא — צרכיון כל העניינים הנ"ל להיות מוכחהים בדרך הפשט, כך, שבן חמש למקרא בין מדוע בפרשנותו אין צורך במשל, בפ' לך לך יש צורך בשני משלים, ובפ' דברים יש צורך בשלשה משלים. וכפי שייתברר למן.

* * *

טו. כיוון ששבת בראשית הוא "מאסף לכל המהנות" (כנ"ל סי"ב)

(87) ראה גם התווודוריות תש"ג ח"ד ס"ע
15 ואילך, ובהערות שם.

(85) טו, ית.
(86) א, ז.

— יש צורך להשלים ה"חוב" בוגע לפירוש רשי' בפ' ברכה⁸⁸, וכן בוגע לסיום מסכת מנחות⁸⁹, ובוגע לנוי סוכה ושינה בסוכה⁹⁰. אלא מי, כיצד נסתדר עם כל העניינים — נראה לאחרי זה, או שעדיין נשאר במציע... ולכל בראש, יש ללמד עניין באגרות התשובה, כרגיל, אע"פ שזהו בלי נדר.

טו. בהתחלה⁹¹ פרק ה' נאמר: "והנה המשכת וירידת הנפש האלקית לעוזה" לחתלב בגוף האדם נמשכה מבחי' .. המרומז באות ה"א תתה וכר'".

וצריך להבין: הרי בפ"ד נתבאר שיש בנשמה כל ד' אותיות שם הווי?

לכוארה יש מקום לומר, שכאשר הנשמה היא למעלה יש בה מכל האותיות של שם הווי, אבל בעת המשכת וירידת הנשמה לעוזה — שנברא באות ה', כמוroz"ל⁹² על הפטוק⁹³ כי ביה הווי צור עולמים", "ביו"ד נברא עולם הבא, בה' נברא עולם הזה" — יש בה רק מאות ה"א תתה.

וענין זה מתאים עם המבואר באגה"ק⁹⁴ שבನשמה למטה יש רק ה"א תתה, ואילו שאר העניינים שבನשמה, חוויב וכוכ', שהם נגד שאר אותיות שם הווי, הם רק דוגמא לאותיות שבשם הווי, אבל עניינים של כל ד' האותיות ממש, לא נמצא בנשמה למטה.

ומה שהנשמה למטה היא "חלק אלה ממעל ממש"⁹⁵, ובפשטות הפירוש ד"חלק הווי עמו"⁹⁶, "חלק שם הווי ביה"⁹⁷, הוא, שלמטה ישנו העניין של כל ד' אותיות שם הווי — הרי הצעץ מבאר במאמרי פ' נח⁹⁸ (הפרשה שמתחילה לקרווא במנחה) בפירוש מרוז"ל⁹⁹ "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", ש"חלק" סתום הוא חלק ובעי' (כפי שמצוינו

(92) מנחות כת, ב.

(93) ישע' כו, ד.

(94) סכ"ה (ראה שם קמ, סע"א ואילך).

(95) תניא רפ"ב.

(96) האזינו לב, ט.

(97) תניא אגה"ת פ"ד.

(98) אורח"ת רפ' נה.

(99) סנהדרין רפ' חלק.

(88) ראה שיחת ליל שמח"ת סי"א (לעיל ע' ...).

(89) ראה שיחת וא"ז תשרי בהתחלה (לעל ע' ... ואילך) ושב' האזינו סי"ב ואילך (לעל ע' ... ואילך).

(90) ראה שיחת יום שמח"ת ...

(91) סעיף זה — נדפס בלקוטי ביאורים בספר התניא (קארף) ח"ב ע' קנד ואילך.

בנוגע לירושה¹⁰⁰), ועפ"ז יש לומר ש"חלק הוויי" הינו חלק רביעי ממש הויי, שזויה ה' אחרונה.

אבל באמת אי אפשר לומר כן, שהרי בפ"ד נאמר "וככה ממש .. בנסיבות האדם כו'", והינו, גם בירידת הנשמה למיטה הרי זה "ככה ממש" כמו לעלה.

ולהעיר מב' הפירושים בתיבת "מש" — כפי שפרש כ"ק מ"ר¹⁰¹ אדרמו"ר¹⁰² בעניין "חלק אלקה מעלה ממש": (א) מלשון מישוש, שזהו עניין גשמי, (ב) להיפך — שזהו ממש "חלק אלקה", ממש כמו לעלה. ומה זה מובן גם לגבי מ"ש כאן "וככה ממש כו'", שזהו ממש כמו לעלה. [יש שורוצים לדיק בთיבת "וככה" — ע"פ המבוואר¹⁰³ החלוקת בין "כה" (כמארז)¹⁰⁴ "כל הנכאים נתנו באכה" ל"כה" (בשני כפין), ש"כה" קאי על מלכות כפי שהיא בדרוגה תחתונה יותר מזו שנקראת בשם "כה". אבל באמת אי אפשר לומר כן, שהרי נאמר "וככה ממש", שזהו ממש כמו לעלה].

וכן אי אפשר לומר שבאות ה' תחתה ישם כל הספרות כפי שהם כוללים בה' תחתה, אבל לא כל הספרות כפי שהם לעצם — דהיינו שנאמר "וככה ממש כו'", הרי מובן שהענינים למיטה הם כמו לעלה, ובמיוחד מובן שאין הכוונה להספרות כפי שכטולים בה' תחתה, אלא כפי שהם מצד עצםם.

וצריך להבין: איך יתאים הדבר עם המבוואר באגה"ק הנ"ל?
וכפי שיתברר لكمן.

* * *

יז. בנוגע לפירוש רשי"י בפ' ברכה¹⁰⁴ — שעומדים באמצעותם⁸⁸: על הפסוק¹⁰⁵ "וישכון ישראל בטח בدد עין יעקב וגוי", מפרש רשי"י: "כל יחיד ויחיד איש תחת גפנו ותחת אנתנו מפוזרין, ואין צרכין להתאסף ולישב יחד מפני האויב" — שהרי זה בהמשך ממש"ן לפניו¹⁰⁶. "ויאמר השמד"

(103) ספרי ופרש"י ר"פ מטוות.

(104) שקריאתה הייתה לפני קריית פ' בראשית.

(105) ברכה לג, כה.

(106) שם, כו.

(100) "בגמ' פ"ד דבר ב דס"ג ובש"ע ח"מ סי' רנ"ג סעיף כ"ד" (ואה"ת שם).

(101) ראה גם חמי עם לקוט פירושים מרבותינו נשיאינו לתניא רפ"ב (ע' ח ואילך).

וש"ג.

(102) ראה תוע"א בהוספות למג"א קיח, ד.

וצריך להבין¹⁰⁷:

א) מדוע¹⁰⁸ אומר רשיי "כל יחיד וייחיד" — לכואורה מספיק לומר
"כל יחיד"?

ב) מה נוגע כאן הענין ד"אייש תחת גפנו ותחת אנתנו" — זהה
אמנם ברכה נعلית, כפי שמצוינו בכתב ב"פ: בזמן שביהם¹⁰⁹ קיימ
— בזמנו של שלמה¹¹⁰, ובימות המשיח¹¹¹; אבל מה שיבך ענין זה לפירוש
ד"וישכון .. בטח בדר", ללא פחד מאובי?.

יח. וממשיך רשיי לפרש מ"ש "עין יעקב" — "כמו ועינו כעין
הבדולח"¹¹¹, כعين הברכה שברכם יעקב, לא כבדד שאמר ירמי¹¹² בדר
ישבתי, אלא כعين הבטחה שהבטיחם יעקב, והי¹¹³ אלקיים עמכם והשיב
אתכם אל ארץ אבותיכם".

וצריך להבין:

ג) מדוע מביא רשיי "בדד שאמר ירמי", בה בשעה שהי' יכול
להביא פטוק שכבר למדו הבן חמיש למקרא לפניו¹¹⁴ — בדברי בלעם: "הן
עם לבודד ישכון"¹¹⁴, וכפי שהובא בספרי גם פטוק זה.
[ולהעיר, שבנוגע לספרי שהוא ספר הלוות, יש לבאר עד' ההלכה
הטעם שהוצרך להביא כמה פסוקים; משא"כ בפרש"י שהוא עד' הפשט,
מספיק פטוק אחד; אבל השאלה היא למה מביא רשיי הפטוק "בדד
ישבתי" דוקא].

וגם אם מאייזו סיבה שתהיה צרייך רשיי להביא "בדד שאמר ירמי"
— הי' יכול להביא מה שאמר ירמי¹¹⁵ "איכה ישבה בדר".

ד) בנוגע ל"ברכה שברכם יעקב" — למה מביא רשיי דוקא הפטוק
"והי" אלקיים עמכם והשיב אתכם אל ארץ אבותיכם", שבזה לא ניכר כ"כ
גודל מעלה הברכה, שהרי וואים בפועל שבני עברו כו"כ צרות בשובם
לאرض ישראל עד להכיבוש של דוד המלך וכור'; ולכואורה מوطב הי'
להביא ברכה שהיא באופן של שלימות, כמו "וופרצת ימה וקדמה וגור"¹¹⁶.

(111) בהעלוותך אי, ז.

(107) כ"ק אדרוי"ר שליט"א חזר על
השאלות ששאל בהתווועדותدليل שמח"ת
(המו"ג).

(112) ירמי טו, ז.

(108) ראה גם התווועדיות תשמ"ח ח"א
ע' 210 ואילך.

(113) ויחי מה, כא.

(114) בלבד נא, ט.

(109) מלכים-א ה, ה.

(115) איך א, א (ובפרש"י).

(116) ויצא כה, יד.

(110) מיכה ד, ד.

וגם אם נאמר שרש"י אינו יכול להביא הברכה ד"זופרצת", כיוון שזוهي ברכה שבך הקב"ה את יעקב, ולא ברכתו של יעקב — הרי כי יכול להביא מפרשת וייחי כו"כ ברכות של יעקב.
 (ה) בפסוק שמבייא רש"י — נוגע לכארוה רך העניין ד"זהшиб אתכם אל ארץ אבותיכם", ומדוע מביא רש"י גם העניין ד"זהי" אלקים עמכם? יט. וממשיך רש"י לפרש מ"ש¹⁰⁵ "אף שמי יערפו טל": "יערפו", יטיפו" — שכונת רש"י לשולול הפירוש מלשון עורף וקושי, דכיון שכאן מדובר אודות עניין של ברכה יש לפרש "יערפו" — "יטיפו".
 ומוסף רש"י לפרש מ"ש "אף שמי יערפו טל" — שהרי מצינו כמ"פ בתורה שנאמרו ב' ברכות סמכות זו לזו ולא נאמרה ביניהם תיבת "אף" — "אף ברכתו של יצחק נוספת על ברכתו של יעקב, ויתן¹¹⁷ לך האלקים מטל השמים וגוי".
 וצריך להבין:

(ו) מדוע משנה רש"י את הסדר — לפרש תחלת תיבת "יערפו", ואח"כ לחזור ולפרש תיבת "אף" שלפני?
 (ז) כיצד מתרץ רש"י לשון הכתוב "אף שמי", ע"י פירושו "אף" ברכתו של יצחק נוספת כו" — הרי מצינו כמ"פ בכחאי גונן לא תיבת "אף", ולמה כאן הוצרך הכתוב להוסיף תיבת "אף"?
 (ח) מדוע מוסיף רש"י "מטל השמים וגוי" — הרי כאן נאמר רק "אף שמי יערפו טל", ולזה שיריך רק "ומטל השמים", ולמה מוסיף רש"י תיבת "יגור", להורות על המשך הכתוב?
 וכפי שתתברר לך מטעם.

* * *

כ. המשך הביאור בטעם מנהג חב"ד שאין ישנים בסוכה¹¹⁸, בגלל שגילוי המקיפים דבינה מפריע לשינה¹¹⁹,

אדמו"ר המשך כמהليلות (אף שלא ראו הנගתו בכל הלילות, שזה ידע רק המקורבים), וכך נוהגים גם כל אלו שהולכים בדרך החסידות — שלא ישנים בסוכה.

(119) ודאי להקששות על זה מ"ש בהפטורה דשמע"צ (מלימיד-א, סה"ז) אודות החנוכת ביהמ"ק שנמשכה שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום" (ויק לאח"ז, "באים המשמע שלח את העם גור"), ולכארוה, איך היו ישנים

(117) תולדות כז, כת.

(118) כך אדמו"ר שליט"א אמר, ששמע שאומרים בשמו שאסרו לשון בסוכה, ואין האמת בכך, ואדרבה: מי שרצו לשון בסוכה — יישן לבירות... "ושכבת וערבה שנתק" (משל ג, כד), עם חלומות טובים כו, ואף אחד לא יפריע לו (חסר קצח); המודובר בזה הי' רק לבאר מנהג גדולים וטובים — רבותינו נשיאינו (כפי שראו אצל כך מ"ח

— שאל שהתוכן הפנימי דסוכה (האור המקיים שמאיר בה) שולל את ענן השינה בסוכה, מ"מ, ע"פ הלכה עניין השינה הוא חלק מצוות ישיבה בסוכה, כי, התורה על הרוב תדבר¹²⁰, ורוב בני אדם אינם מרגישים את האור המקיים שבסוכה;

הטעם שבדרורות שלפנ"ז¹²¹ ישנו בסוכה (לא רק אלו שלא ידעו אודות האור מקיים דסוכה, אלא) גם ייחידי סגולה שידעו מתורת הקבלה ובודאי הרגינו אור המקיים דסוכה¹²² (וע"ד המבוואר¹²³ בעניין שבחו של אהרן שלא שינה¹²⁴, אף שהרגיש כל הגilioים העליונים שבהדלקת המנורה¹²⁵), כי, שינთם הייתה מדירה גבוהה ביותר בעבודת ה' (השייכת למקיפים דבינה);

והשייכות של "מקיפים דבינה" דוקא לאדמו"ר האמציעי¹²⁶ שנילה

ענן זה —

(122) משא"כ "בדורות אלו האחוריונים" ש"מותר ומזכה לגלוות זאת החכמה", "כמ"ש האריז"ל" (אגה"ק שם), ומוגלה שיש בסוכה אור מקיים כו' — הנה גם אלו שאין מרגישים זאת, הרי זה פועל אצלם שאינם ישנים בסוכה.

(123) ראה תור'ם חמ"ט ע' 407. ושם'ג.

(124) פרשי"ב העהותך ח. ג.

(125) ולהעיר גם מהמסופר (ראה סה"ש תורה שלום ע' 82. תרצ"ז ע' 195) אודות הרוב המגיד, שבעת אמרת התורה היו כל התלמידים בהתפעלות כו', ולא היו יכולים לשמע ולקלוט ("דרעהרן") עד לסיומה; א' הי' קופץ עד לתקרה, והשני הי' מקבל שלשול וכוי וכוי' — מלבד ובינו הזkan נשמע והשיג כל התורה, ואעפ"כ לא נתבלבל כו'.

(126) ועוד ש"הלכתא קרבת באיסורי וטומזול בדיניו" (בכוורת מת, ריש ע"ב. וש'ג) — שבודאי למד رب גם ממוני, ושמואל למד גם אישורי, אלא שההילוק הוא מה הי' אצל עיקר ההלת ("אין וואס זי' האבן זיך געקאכט"), מכובואר בכללי הש"ס (ראה ראנ"ש ב'ק פ"ד ס"ד. ש"ת חותה יאיר צ"ד). ועוד"ז בעניינו — שאדמו"ר האמציעי עסק בלחת ("זיך געקאכט") בעניין המקיפים דבינה שבסוכה, משא"כ אחרים, תלמידי המגיד וכו', עסקו בלחת בעניינים אחרים שבסוכה, בנוגע לאופן הביאור ע"י האכו"ש וכו' שבמציאות היישבה בסוכה, וכיו"ב.

בימים אלו (שהרי האומר "שבועה שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו ויישן לאלהר" (סוכה נג. א. ושם'ג)), בה בשעה שהארירו או גילויים נעלמים ביותר (עוד יותר מאור המקיים שמאיר בסוכה) — כי, האור שהAIR בחנוכת ביתה"ק הוא אור רוחני נעלם שאינו שייך לגשמיות, ולכן אין מפריע לשינה*, משא"כ האור מצוות סוכה שמייקה את גשמיות האדם, פועל גם בשמיota, להפריע לשינה. וכןף זהה: שינה וחוכמת ביתה"ק הם ב' עניינים שונים שאינם שייכים זלי'ז, ולכן אין מבלבלים זלי'ז, משא"כ בסוכה, שהשינה היא חלק מצוות סוכה, והמקיפים דבינה הם בהסוכה גופא, ה"ה מבלבלים זלי'ז.

(120) ראה מוויין חי'ג פל"ד.

(121) כ"ח' חכמת הקבלה היהת נסתורה .. ונעלמה מכל תלמידי חכמים*, כ"א ליהודי סגולה .. בהצנע לבת כר" (תגיא אגה"ק רסכ"ו).

(*) וכך שודוק א/or גשמי שדוק בבית מפריע לשינה, משא"כ כשייש בבית ס"ת, הרי עם היותו אור רב ונעלה יותר שלא בעזק, מ"מ, איינו מפריע לשינה, להיותו אור רוחני.

(**) ואפילו אלו שהיו מכובדים בדבריהם לשרש העניינים למעלה כו' (cmbואר בביואה"ז לאזהאמ"ץ (ירושלח כ, ב)עה"פ "כ"י ישרים דרכו ה'"') — הנה עניין זה הי' בהгалם אצלם מלבד אצל דشب"י וחובריו).

נככל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמורי שליט"א, ונדרפסה¹²⁷ בלקו"ש חכ"ט ע' 211 ואילך.

* * *

כא. הביאור באגרות התשובה:¹²⁸

איתא בזוהר¹²⁹ שכל אחד מישראל "כד אחיליך יהבין ליה נפשא .. זכה יתרך יבין ליה רוחא .. זכה יתרך יבין לה נשמה .. מסטרא דברת יחידה וכור". ומזה מובן, שיש ענינים שישם אצל היהודי מצד עצמו, ויש מה שמקבל ע"י עבודתו — שמתגלים אצל דרגות נעלות יותר. באותיות אחרות ובסגנון אחר: ישנו עניין הראש שבנשמה והשנו עניין الرجل שבנשמה. ובאמת יש לכל בניי הן הראש שבנשמה והן الرجل שבנשמה, והחילוק הוא עד כמה הענינים הם בגilioi: יש כאלה שאצלם מדרגת الرجل היא בגilioi, ויש כאלה שאצל הנשמה היא אצל בגilioi, והרי ידוע שגילי הנשמה הוא נעלם יותר מגilioi אליו.¹³⁰

ומזה מובן, שבאמת יש בנשמה למטה מכל האותיות של שם הווי, אלא שהחילוק הוא עד כמה הוא הגilioi למטה; בגilioi מצד עצמו — יש רק הה' האחורה של שם הווי, וכדי שייהי הגilioi של שאר האותיות, יש צורך בעניין של עבודה דוקא.

ולכן: מ"ש באגה"ק שד' האותיות הם רק דוגמא, ובעצם יש רק

שלכן לא מצינו בנותו לריבינו הוזקן שלא ישן בסוכה, דכוון שענינו חכמה ולא בינה, הי' יכול לשון בסוכה. ועוד עניין בויה: עניין השינה הוא רק בתהפטות, משא"כ בהנקודה, שהרי גם בעת השינה נשארת קסṭṭא דחוiotא. ולכן, אצל ריבינו הוזקן שענינו נקודה — לא מפרעה השינה בסוכה, שהרי גם בעת השינה נשארת הנקודה כמו שהוא, ורק אצל אדמורי האמצעי שענינו התהפטות, שבזה נעשה شيئا' בעת השינה, מפרעה השינה בסוכה.

(127) בשילוב שיחות יום ב' דחח"ס ויום

שמח'ת שנה זו.

(128) מכאן עד סוטכ"ב — נדפס בלקוטי ביאורים בספר התניא (קארף) ח"ב ע' קנה ואילך.

(129) ח"ב צד, ב.

(130) ראה סה"מ תרמ"ז ע' קכז. תרמ"ט ע' ער. ועוד.

ולהעיד גם מהמבואר במק"א (ראה תור' חנ"ה ריש ע' 34. וש"ע) שאע"פ שב"מאור אין החקלות, הרי ידוע שהבהיר עניינו כתה, ריבינו הוזקן — חכמה, אדמורי האמצעי — בינה, והצ"ץ — דעת (פתחח דכליל שית (ראה סה"ש תש"ה ע' 60. ועד)).

— וכפי שוראים גם במאמרי החסידות, שמאמרי אדמורי האמצעי הם בארכיות ההסביר, באופן של התרכחות בינה, ואילו מאמרי ריבינו הוזקן הם בקייזור (לפי ערך מאמרי אדמורי האמצעי), באופן של נקודה דחכמה, ומאמרי הצ"ץ הם באופן של דעת דכליל שית, שבולול מקרא ממנה וגמרא, דריש וקבלה, זהר וחסידות וכו' —

— וכן ענינו של אדמורי האמצעי הוא בינה, לכן גילה עניין המkipים דבינה בסוכה, שהזו עניין שהAIR אצל ביתו, וכך אצלו היה מודגש שאי אפשר לישון בסוכה, משא"כ אצל אחרים,

ה' אחרונה — הרי זה בהתאם להمدובר שם בעניין "כל הכוועס וכורע"¹³¹, שזהו כפי שהענינים הם למטה, וכפי שזה מצד עצמו, لكن נאמר שם שאמר האותיות אינם בגילוי, אלא רק אותן ה' אחרונה היא בגילוי. וזהו גם מ"ש כאן שהמשמעות וירידת הנפש האלקית קשורה רק עם ה"א תחתה — כיוון שבגילוי יש בכל אחד מצד עצמו רק ה"א תחתה; אלא שע"י עבודה יכולים לגלות גם את שאר האותיות של שם הו', שגם הם מצויים בכאור"א (בזהלם), כמוון ממ"ש "וככה ממש כו'", שזהו ממש כמו לעלה (כנ"ל סט"ז).

ככ. וاعפ"כ נאמר "וככה ממש עד"מ המבדיל הבדלות לאין קץ" — שהרי ידוע שהנשימות הם אלקות כפי שנעשה יש כו¹³², וכן שיקף לומר על זה הלשון "המבדיל הבדלות"; אבל עדיין הרי זה "חולק שם הו'", וכלשון הבעש"ט¹³³ בשם הרס"ג¹³⁴: העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו — מקצתו בלבד, ולא כולם, כיון שהוא כפי שנעשה יש ונברא, אבל כיוון שהוא כפי ש"בורא" נעשה נברא, הרי זה כאילו תופס בכולו¹³⁵. ועוד משנת"¹³⁶ בעניין שאוא"ס מAIR בכתיר וחכמה בקיורוב מקום⁶⁰, שאעפ" שאוא"ס לאו מכל איןון מדות כלל¹³⁶, הרי הוא גופא שעלה ברצונו שיהי עניין הכתיר, הרי זה עניין של קיורוב מקום.

וע"ד חכם גדול שמדובר עם מי שאינו חכם כמוינו — שעצם העובדה שמדובר עמו, ובפרט כשם מדובר עמו בארכיות, אף שהי יכול לדבר בקיצור וברמז, הרי זה עניין של קיורוב מקום. ועוד דברי הגמרא¹³⁷ "מן דמשתעי ריש לקיש בהדי בשוק יהבו לי" עיסקא بلا סהדי", הינו, שמידיבו של ר"ל עמו ידעו שהוא איש נאמן לגביהם ממן. ומזה מובן גם בונגע לנשימת האדם, שאעפ" שאומרים על זה "המבדיל הבדלות אין קץ", כיון שהוא רק נשמה שנעשה יש ונברא, מ"מ, לאחר שעשהה הקב"ה, הרי זה אלקות, אלא כפי שבודא נעשה נברא.

וכן הוא אפילו לאחררי ירידת הנשמה למיטה — שקודם עבורתה בתומ"ץ הרי היא דבר נפרד מאלקות, אבל לאחררי העבודה, הנה ע"י מצוה מלשון צוותא וחיבורו¹³⁸, הרי היא נעשית דבר אחד עם אלקות.

(131) ראה לקו"ש חי"ז ע' 20 הערכה 33. (135) ראה גם המשך תער"ב ספער"ב. ושות'ג.

(136) תקריז בהקדמה (יז. ב.).

(137) יומא ט, סע"ב.

(138) ראה לקו"ש בחוקותי מה, ג. מז, ב.

ובכ"מ.

(132) ראה תומ"ח חכ"ד ס"ע 130. ושות'ג.

(133) ראה כשות' בהוספות סרכ"ז. ושות'ג.

(134) ראה גם תומ"ח ח"ג ע' 49. ושות'ג.

וזוהי הוראה לכל אחד מישראל¹³⁹, אפילו איש פשוט — שכasher מביך "אשר קדשו במצוותיו וצונו", אזי נעשה צוותא וחיבור, שנעשה דבר אחד עם אלקوت.

* * *

כג. הביאור בפירוש רש"י בפרשת ברכה¹⁴⁰:

ההכרח שפסק זה מדבר אודות ברכה ליחיד הוא — ממ"ש "אר שמיו גו'", לשון יחיד, ולא "שםים", לשון רבים, ומזה מוכח שגם ממ"ש "וישכון ישראל בטח בدد גו'" קאי (לא על כלל ישראל, אלא) על "כל ייחיד".

אמנם, לכauraינו מובן — שואל הבן חמץ למקרא — מהי הברכה בכך שכל ייחיד שוכן "בדד"?

ואדרבה: "בדד" הו"ע של חסרון, כמ"ש במצווע¹⁴¹ "בדד ישב!" וכמוובן גם החסרון שבדברו בנוגע לבעל-עסך — שכדי שיוכל לעסוק במסחר, צריך לילך לשוק שם ישנים ריבוי אנשים, ולהכריז שיש בידו סחורה טובה לממכר וכו', ודוקא באופן כזה יוכל להצלחה.

[ולהעיר מדברי כ"ק מ"ח אדר"ז במאמר ד"ה הסכת ושמע ישראל¹⁴², שלימוד התורה צ"ל "בחבורה וברבים דוקא בתני כתניות ובתי מדרשים, וכך בעסק גשמי דמסחר וקניין, הרי כל אחד משתדל להיות עסקו דוקא במקום שבנה"א מצויים שם .. שהרבה אנשים עוכרים ושבים דרך שם .. ומכוון בכמה אופני הכרזה .. אשר במקום פלוני נמכרת סחורה זו .. וכן הוא בלימוד התורה, שהלימוד צ"ל ברבים דוקא וכו'"].
ולכן מפרש רש"י "כל ייחיד וייחיד איש תחת גפנו ותחת תנתו מפוזרין":

מי שיש לו שדה — הרי המעד ומצב של "בדד", "כל ייחיד וייחיד .. מפוזרין", נחassoc לעלה גדולה ביותר — כיון שאז לא מהלכים שם עובי דרכיהם, ובאופן כזה תוכל להיות הצמיחה כדבי.

ובזה גופא יש חילוק בין שדה תבואה לשדה אילנות — שבאלנות יש צורך בשטח מקום גדול לתועלות הצמיחה יותר מאשר בתבואה, וכי שרואה בן חמץ למקרא בשדה של אביו, שבסמכות מקום לאילנות אינו מניח לאיש להתהלך שם, ורק הוא עצמו הולך לעסוק בעבודת האילן, ובסיום העבודה חזר מיד לבתו.

(139) כמו בפירוש רש"י בפ' ברכה,

(140) תזריע יג, מו. שהוחובר אודות "כל ייחיד וייחיד".

(141) סה"מ תרצ"ג ריש ע' תשח.

ולכן מדגיש רשיי "איש תחת גפנו ותחת תאנתו" — כיוון שבנוגע לאלנות מודגשת יותר המעלת ד"בדד", "כל יחיד ויחיד .. מפוזרין".¹⁴² ולהעיר: רשיי לא כותב "שנאמר", כיוון שאין כוונתו להביא ראי מהכתב "איש תחת גפנו גו"; כוונתו היא רק לתוכן העניין, אלא שימוש בלשון הכתוב.

ורשיי מדיק "כל יחיד ויחיד" — כי, בענין הישיבה "בדד", "מפוזרין, ואין צריכין להתאסף יחד לפני האובי", יש ב' אופנים: בשעת המלחמה, ינסם אלו שיויצאים למלחמה, ונסם אלו שנשארים בעיר המבצר — כיוון שגם הם יראים מפני המלחמה, וכן מטאפים ייחדיו בעיר המבצר.

וזהו הברכה ש"כל יחיד ויחיד .. מפוזרין ואין צריכין להתאסף יחד לפני האובי" — שאצל שני הסוגים הנ"ל (אלו שיויצאים למלחמה ואלו שנשארים בעיר המבצר) לא יהיה עניין של פחד מפני האובי, כיוון שלא היה מצב של מלחמה, כמו"¹⁴³ "לא ישא גוי אל גוי חרב", וכתחתו הרבותם לאותם גו".

כד. וממשיך רשיי לפרש מ"ש "עין יעקב" — "כעין הברכה שברכם יעקב, לא כבוד שאמיר ירמי" בدد ישתיי:

רשיי אינו מזכיר את הפסוק "עם לבודד ישבון" או הפסוק "איכה ישבה בדד" — כיוון שבפסוקים הנ"ל מדובר כלל ישראל, ואילו כאן מדובר אודות "כל יחיד ויחיד"; ולכן כוחב רשיי "לא כבוד שאמיר ירמי" בدد ישתיי" — בלשון יחיד.

וממשיך, "אלא כעין הבטהה שהבטיחם יעקב, והי אלקים עמכם והшиб אתכם אל ארץ אבותיכם":

ישם אמן כו"כ ברכות "שברכם יעקב", אבל כיוון שכאן מדובר אודות "כל יחיד ויחיד", צריך רשיי להביא ברכה שברך יעקב את בניי בתרור יחידים.

ולכן מביא דוקא את הפסוק "זהי אלקים עמכם והшиб אתכם אל ארץ אבותיכם", שכאן מדובר אודות בניי בתרור יחידים, כמובן ממש"ג בהמשך הכתוב בנוגע ליוטף¹⁴³: "ואני נתתי לך שכם אחד וגוי", "נהלה שתකבר בה .. זו שכם, שנאמר¹⁴⁴ ואת עצמות יוסף גוי קברו בשכם", שזויה ברכה ליחיד.

(144) יהושע כד, לב.

(142) ישעי ב, ד. מיכה ד, ג.

(143) ויחי מה, כב ובפרש"י.

כה. וממשיך רשיי לפרש מ"ש "אף שמיו יערפו טל" :
"יערפו" – "יטפו", שפירשו טיפין טיפין, ולא הכל ביחד –
שהזו בהמשך ובהתאם לכך שמדובר אודות ברכה "כלל יחיד ויחיד".
וממשיך רשיי לפרש מ"ש "אף שמיו", "אף ברכתו של יצחק ..
ויתן לך האלקים מטל השמים" – שגם ברכה זו נאמרה ליעקב בלשון
יחיד.

ואעפ' שבפשתות נאמרה ברכה זו גם לבניו אחריו, וכדמוכח מזה
שאומרים "ויתן לך" בכל מוצאי שבת – הרי בודאי שברכה זו קאי לכל
לראש בנווגע ליעקב בעצמו.

וכדמוכח גם מדברי יעקב לעשו, שאין לו לקנא על הברכות שקיבל
מייצחק אביו, כיוון שלא נתקיממו – "ויהי לי שור וחמור וגו'"¹⁴⁵, ופירש
רשיי: "אבא אמר לי מטל השמים וגו'" – דלא כaura hei עשו יכול לומר
לו שכונתו של יצחק בברכתו הייתה בנווגע לבניו אחריו, ועכ"ל, שבודאי
הכוונה היא גם ליעקב עצמו, שכן נאמרה הברכה בלשון יחיד.

ובנווגע לברכתו של יצחק ("ויתן לך האלקים מטל השמים") מוסיף
רשיי תיבת "וגו'" – כדי לבאר שמ"ש "אף שמיו יערפו טל", "אף
ברכתו של יצחק נוספת כו'", קאי גם על מ"ש לפנוי "אל ארץ דגן
ותירוש" (כפי שמצוינו כמ"פ בתורה שהכתוב קאי גם על מש"ג לפניו),
שגם בעניין זה נוספת ברכתו של יצחק על ברכתו של יעקב, שהרי בברכת
יצחק נאמר (לא רק "מטל השמים", אלא) גם "ירוב דגן ותירוש".
ועפ"ז מובנים כל העניינים בפירוש רשיי בפשתות הכתובים. ועתה
נשאר רק לבאר הபירוש רשיי שבפרשנתנו, כפי שיתבאר لكمן.

* * *

כו. הקושי בפסוק "והנהר הרבעי הוא פרת" הוא – לא בדברי
הפרשנים מדוע נאמר "הוא פרת", אלא מדוע לא נאמר "ושם הנהר
הרבעי", כמו "ושם הנהר השני", "ושם הנהר השלישי".
ועוד שינוי בכתב בין נהר פרת לשאר הנהרות, שבנווגע לשאר
הנהרות נאמר בכתב סימן על מקומו של כל נהר:
בנהר הראשון, פישון – "הוא הסובב את כל ארץ החווילה"¹⁴⁶,
וכן בנהר השני, גיכון – "הוא הסובב את כל ארץ כוש"¹⁴⁷, וכן בנהר
השלישי, חידקל – "הוא ההולך קדמת אשורי"⁸³.

(147) שם, יג.

(145) ושלח לב, ו.

(146) פרשנו ב, יא.

ועוד זאת, לגבי הנהר הראשון מוסף הכתוב גם עניין של חשיבותה — "אשר שם הזhab"¹⁴⁶, אלא שעדין לא ברור מהי כוונת הכתוב בהוספה זו, אם זה רק חלק מסוימן על מקומו של הנהר, או שהכוונה היא להציג את חשיבותו של הנהר, שנמצא בסמיכות מקום לזhab; אבל מזה שהכתוב מוסיף "זhab הארץ טוב וגו'"¹⁴⁸, מובן, שהכוונה היא להציג את חשיבותו של הנהר.

ואילו בוגר לנהר פרת, לא נזכר בכתב לא סימן ולא עניין של חשיבותה.

ועל זה מפרש רש"י שנחר פרת הוא "החשוב על כולם", ולכן לא צרייך הכתוב להקדים ולומר "ושם הנהר הרביעי", אלא אומר מיד "והנהר הרביעי הוא פרת"; וגם אין צורך ליתן עלייו סימן כו', כיון שידוע לכל, כך, שנייתת סימן עלייו היא בבחינת "תלי תניא בדלא תניא"¹⁴⁹.

וממשיק רשי"ל פירוש חשיבותו של נהר פרת — "הנזכר על שם ארץ ישראל", והרי בוגר לארץ ישראל למד כבר הבן חמיש למקרא בפיירוש רש"י¹⁵⁰ העניין ד"כہ מעשו הגיד לעמו לחתם להם נחלת גוים", וכו', "נהר פרת" ש"נזכר על שם ארץ ישראל", הוא "החשוב על כולם". וכן מסתפק רשי"ל בכך, ולא צרייך להביא משלים כדי לבהיר חשיבותו של נהר פרת — כיון שכן לא נאמר שהוא "הנהר הגדול" (כמו בפי לך ודבריהם), אלא נאמר רק "והנהר הרביעי" סתם; וכל עניין החשיבות של נהר פרת הובאה בפיירוש רש"י רק כדי לבהיר מדוע לא נאמר "ושם הנהר הרביעי גוי", ולא נזכר סימן כו', כנ"ל.

כז. ויש להוסיף ולבהיר גם הוראה בעבודת ה' מפירוש רש"י בוגר ל"נהר פרת" — "שמימי פרין ורבין ומברין את האדם":

עבדתו של היהודי צריכה להיות באופן "שמיימי פרין ורבין" — שהענין דפרי' ורבי' הוא לעשות מציאות חדשה כמו יש מאין (אף שבדרך כלל אין יכולתו של נברא לפעול יש מאין, אלא רק לגלות מההעלם אל הגילוי), ובעבודה ה"ו"ע ההתעסקות בקרוב הוזלת וכו', שזהו כללות העניין דהפרצת המעיינות חוצה.

ועי"ז נעשה גם העניין ד"מברין את האדם" — שנייתוסף עלייו גם אצלו, בעבודתו כר'¹⁵¹.

*

(150) ריש פרשנתנו.

(151) חסר הסיום (המורא).

(148) שם, יב.

(149) לשון הש"ס — שבת כב, א.

כה. נמצאים¹⁵² כאן אלו שנוסעים לארץ ישראל לאחרי השבת, שאצלם מתחילה הענין ד"יעקב הlkן לדרכו"¹⁶ רק לאחר שmagim לארץ ישראל (ולא כמו אצלו שנמצאים כאן, שאצלם מתחילה הענין ד"יעקב הlkן לדרכו" מיד במקומות שמהות).

ויה"ר שיהי אצלם עניין זה: "יעקב" — המשכת הי"ד בעקב¹⁵³, "הlkן" — ליצאת מהמעמד ומצב ד"עומדים" ולהיות "מהלכים"¹⁵⁴, "ילכו" מחליל אל חיל²², "לדרך" — בהענין ד"מה" מצעד גבר כוננו ודרך יחפץ¹⁵⁵, ובאופן שיומשך על כל השנה כולה.

כט. [כ"ק אדרמו"ר שליט"א ברך ברכה אחרונה. ואח"כ אמר:] נזכר לעיל (ס"י-כ) הענין דקיורוב מקום וריחוק מקום — לא בנוגע למקום גשמי, אלא עניין המקום במעלה¹⁵⁶. אבלAuf"כ, כיוון שימושים בלשון "מקום", הרי מובן שגם שם מקום גשמי קשור עם עניין המעללה. וכפי שמצוינו עניין שינוי המקום גם בנוגע ללימוד התורה — במסופר בגדרא¹⁵⁷ לגבי רב כהנא שהיה "שבע שורות של תלמידים יושבים לפניו זו לפנים מזו", לפי ערך מעלהם בלימוד התורה.

وعניין זה hei גם כדי לסייע בלימוד התורה — ע"ד מרוז¹⁵⁸ (шибיא רביינו הזקן¹⁵⁹ בתור פס"ד) "לעולם יעטוק אדם בתורה אפי' שלא לשמה, כי מתוך שלא לשמה בא לשמה", הינו, שהתחלה הלימוד היא "שלא לשמה", כיוון שלפעמים יכולם להיות קשיים בנוגע ללימוד התורה בכלל שלא יכול להתגבר על היצה"ר, וכאשר יש לו איזה פני' בדבר, הרי זה מסייע לו לדוחות את היצה"ר כו⁶³.

ומזה מובן, שהתלמידים שמתינו עיון ובירור ובמילא מצליחים יותר בלימוד התורה (שהרי "ყעת ומצת"¹⁶⁰), צריכים להיות במקום אחר — נעללה יותר, ועי"ז יתוסף גם בציויו התורה "קנתת סופרים רבבה חכמה"¹⁶¹, ששאר התלמידים שירצטו לבוא למקום היותר נעללה, יצטרכו להגיע ל"מקום" נעללה יותר בלימוד התורה.

(152) מכאן ואילך — ראש פרקים בלבד (המו"ג).

(156) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ו.

(157) ב"ק קייז, א' ובפרש"י.

(158) פטחים ג. ב. וש"ג.

(159) הל' ח"ת פ"ד ה"ג.

(160) מגילה ז, ריש ע"ב.

(161) ב"ב כא, סע"א. כב, רע"א. וראה

ואה"ת ויצא רית, ב' ואילך. וש"ג.

(153) ראה תו"א ר"פ ויצא. ובכ"מ.

(154) ראה שם ס"פ וישב (ל, סע"א ואילך). ובכ"מ.

(155) תהילים לו, כב. וראה אג"ק אדרמו"ר מוהר"ץ ח"ג ע' תקסא (געתק ב"היום יום" יד חשות), שם ח"ה ע' Kg (געתק ב"היום יום"

וזוהי ההסברה על הסברא, הצעה והוראה (ככל הלשונות שיקראו לה) לחלק את תלמידי הישיבה באופן שאלו שאינם בדרוג נעלית כ"כ ישבו בשורות נפרדות, ואם אין אפשרות לכך, הרי זה צריך להיות במבנהים שונים.

ויה"ר שיקבלו זאת בשמחה ובוטוב לבב, כיוון שע"ז שייהיו במקום בפ"ע יצליחו בלימוד התורה באופן שבאין ערוץ, ועד שיגיעו ל升华ה מעنى המוקום לגמריו.

ל. (לאחרי ברכה אחרונה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א):

כאן המקום להזכיר גם אודות ה"מלוכה מלכה" לטובת ה"מעמד", שהזהו עניין שמעמיד את כל ענייני האדם כו¹⁶².

ויה"ר שתומשך ברכה אצל כל אלו הקשורים עם עניין זה.
[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן את המזונות עבור ה"מלוכה מלכה".]
טרם צאתו התחליל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ופרצת".
לאחרי תפלה מנהה התחליל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון
"פרוזות תשב ירושלים"].



(162) ראה גם תומ' חנ"ב ריש ע' 337. ושם.

הוספה

ב"ה, ב' דר"ח מריחסון, ה'תשמ"ב
ברוקלין, נ.י.

הו"ח איב"א נו"ג עוסק בצרכי צבור

מר ... שי

שלום וברכה!

איך והא באקומען אייער בריוו פון 15/10/81, און וועל איך מזכיר זיין
אויפן ציוו פון כ"ק מוי"ח אדמוייר איז הש"ית זאל מללא זיין אייערע וואונשן
לטובה.

אין באצוג צו דעם פראבלען וואס איר שרייבט בנוגע . . . , איך כאטש
דאס וויטערגעשריבנען איך אויך זיכער באוואויסט, האט איך פאר מײַן פליקט
און זכות אָרוּיסְצֶובּרָעָנָגָען עס אין שrifft,

מייט דער הקדמה, איז אונזערע חכמים זכרונות לברכה אונטערשטריךין
אין מעערע ערטער, איז דער אויבערשטער פֿאָרְלַאֲנָגָט ניט לויט זייןע כוחות, נאר
לויט די כוחות פון דעם מענטשן. דאס איז אויך פֿאָרְשַׁטְעַנְדְּלָעָךְ אין שלל, ווארום
אויך אַ מענטש וועט ניט פֿאָרְלַאֲנָגָען פון אַ מאשיין, למשל, מער ווי די
מעגלעכקייטן וואס איז אין איר אָרִיְינְגָּלְיִיגְט גָּעוֹאָרְן, כאטש אַ מענטש קען
אַמְּפָל אַ טוּות האָבָן.

דערפּון איז אויך פֿאָרְשַׁטְעַנְדְּלָעָךְ, איז די אָנוֹזְיַוְנָגָעָן וואס דער באשעפּער
פון דער וועלט און פון דעם מענטשן האט געגעבן דעם מענטשן ווי צו פֿירן זיך
איין טָאַגְּטָעָלָעָן לעבן, זייןע זיכער איז די רָאַמְּעַן פון די מענטשלעכּע כוחות
זוי דורךזופּרִין אין דער פֿוֹלְסְטִינְרָאָס.

איינע פון די אָנוֹזְיַוְנָגָעָן וואס זייןע געגעבן גָּעוֹאָרְן תִּכְףּ בָּא מַתְוָן-תוֹרָה
איין די עשרה הדברות איז: זְכוּר אֶת יוֹם הַשְׁבָּת לְקָדְשֵׁו אָנוּ שְׁמֹר אֶת יוֹם
הַשְׁבָּת לְקָדְשֵׁו. אָנוּ דָּאַס אַז אַ גְּרוֹנְטְּ-טִילְעָלָן פון דער שליחות פון אַ אַידָּן, אַיְזָן,

מצילים האגורת.

דעם פראבלען וואס איר שרייבט בנוגע . . . : המדבר אודות עיתון יומי באידיש, שיצא לאור
גם בש"ק ר"ל.

אונזערען חכמים זכרונות לברכה אונטערשטריךין כו': במדב"ר פ"י"ב, ג. תנחומה נשא יא.

זכור את יום השבת לקדשו: יתרו כ, ח.
שמור את יום השבת לקדשו: ואתחנן ה, יב.

צוגאָב צו זיינ טאגטעגלאַכער הנעה ווי עס באַדארף צו זיינ און אַריינברעגענען גוטסקייט און שלימות אין זיינ סביבה, אין אַיינקלאָג מיט דער מצה פון ואַהבת לְרֹעֵךְ כְּמוֹן, אָז אוֹיךְ אַנדערע זָאַלן זִיךְ פִּירֶן אַזּוּ. דאס ווערט דערגריכט דורך האַרכְּזִיקְּעַד רִידְּ, אַבעָּר די גְּרָעַסְּטָע ווּירְקוֹגְּ אַיז בְּשָׁעַת מִבְּאַוְוִיזְּט אָ לעֲבָדִיקְּן בִּישְׁפִּילְּ. אָוֹן נָאָךְ גְּרָעַסְּטָע אַיז די ווּירְקוֹגְּ אַיז דָּאַס האַלְטוֹן זִיךְ בָּאַ תּוֹרָה וּמְצֻוֹת קּוֹמְטָן נִיט אָנוּ לִיְכְּטָ, אַבעָּר מִיוּעָרֶט נִיט נְתַפְּעַל פָּאָר שּׂוּעָרִיקְּיִיטָן, אָוֹן סּוֹף אַיז מַעַן מַצְלִיתָ. אָוֹן דָּאַן עֲרַשְׁתָּ זָעַט מַעַן די מאָקְסִימָאַלְסְּטָע דערגריכְּטָן, כיְתְּרוֹן האָוֹר מַן החוֹשֵׁךְ דּוֹקָאַ.

דָּאַס אַוְיבָּנְגָּעָשְׁרִיבָּעָן אַיז, זַעֲלַבְּסְּטָפְּאַרְשְׁטָעַנְדָּלָעַךְ, נִיט גַּעֲמִינְטָ אַלְסָ אַז מוסר דרשָה, נָאָר צו אַונְטָעַרְשְׁטָרִיכְּן דָעַם גְּרוּיסְּן זְכוֹת וּוָאָס סִ'אַיז אַיז גַּעֲגָבָן גַּעֲוָאָרָן אַלְסָ נִיעָר דִּירְעַקְטָאָר פָּוּן . . . דָוְרְכְזְפִירְן די אַוְיבָּנְגָּעָשְׁרִמְאַנְטָע שְׁלִיחָות תִּיכְּפָּר וּבְחַצְלָה .

כִּיוֹוֵיל נָאָר צְוָעָבָן, אַיז קוּמָעַנְדִּיקְּ פָּוּן דָעַם חְוֹדֵשׁ תְּשִׁירִי, מִיט אַלְעַ יִמְים טּוּבִים, וּוָאָס וּוּרָעָן אַפְּגַעַשְׁלָאָסָן מִיט "זָמֵן שְׁמַחְתָּנוּ" אָוֹן "שְׁמַחְתָּ תּוֹרָה" — נעַמְטָ אַזְדִּים זִיךְ אַגְּרוּיסְּן אָנוּ רִיכְּן גִּיסְטִיכְּן "בָּאָגָּזְשׁוֹ," וּוָאָס גִּיט אִים דִּי שְׁטָאַרְקִיְּט אַיְבָּרְקָומָעָן אַלְעַ שּׂוּעָרִיקְּיִיטָן אָוֹן אַנְפִּילְן יְעַדְן טָאָגְּ פָּוּן דָעַם נִיְיעַם אַאֲרָמִיט דָעַר שְׁמַחְתָּ פָּוּן תּוֹרָה אָוֹן מְצֻוֹתָ, אָוֹן צְזַעְמָעָן דָעַרְמִיט מִיט ברְכָה אָוֹן הַצְלָחָה פָּוּן דָעַם אַיְבָּרְשָׁטָן אָין אַלְעַ אַונְטָעַגְעַנְגָּעָן, בְּפֶרֶט די וּוָאָס זַיְינְעַן לְטוּבָת הַרְבִּים אָוֹן זְכוֹת הַרְבִּים .

בְּכָבּוֹד וּבְבָרְכָה לְבָשְׁוּיַּט

מ. שנייאָרָסָהָן

[תרגומים חופשי]

קִיבְּלָתִי מַכְתְּבָוּ מִ-81/10/15, וְאַזְכִּירָוּ עַל צִיוֹן כִּיּוֹקְּ מוֹיְחָ אַדְמוֹיָר שְׁהַשְׁיִית יִמְלָא מְשַׁאֲלוֹתָיו לְטוֹבָה .

בְּחִסָּס לְבָעֵי שְׁכוֹתָבָן [לְעֵיטָן] . . . , הַנָּהָג שְׁבָתָה יְדֹועַ לוֹ הַנְּכַתֵּב לְהָלָן, מָוֹצָא אֲנִי לְחוֹבְּתִי וּזְכוֹתִי לְהַבִּיעַ דְּבָרִים אֶלָּו בְּכַתֵּב —

וּבְהַקְדָּמָה, שְׁחַכְמִיּוֹ זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה מַדְגִּישִׁים בְּמִקְוּמוֹת רַבִּים — שְׁאַין הַקְבִּיה מַבְקָשׁ לְפִי כַּחַ, אֶלָּא לְפִי כְּחוֹתִיוֹ שֶׁל הָאָדָם ; וְהַדָּבָר מוֹבָן גַּם בְּשִׁכְלָ, שְׁחוֹרִי גַּם הָאָדָם לֹא יִדּוֹשׁ מִמְכֹנָה, לְמַשֵּׁל, יוֹתֵר מַהְיכּוֹלָת שְׁנִיתָנוּ בָהּ, אֶף שָׁהָאָדָם עַצְמוֹ יְכֹל לְטַעַות [בָּזָה] לְפָעָמִים .

ואַהֲבָת לְרֹעֵךְ כְּמוֹן : קְדוּשִׁים יְטָ, יְחָ. כִּיְתְּרוֹן האָוֹר מַן החוֹשֵׁךְ : קְהַלָּת בָּ, יְגָ.

מזה מובן ג"כ, שההוראות שברוא העולם והאדם נתן לאדם כיצד להתנהג בחיהו היום-יוםיים — הרי הן בודאי בתוך גבולות כחות האדם, שיכולים לישמן במידה המלאה.

את מההוראות אשר ניתן תיכף בעת מתניתה, בשערת הדברות, היא: "ז'כו את יומ השבת לקדשו" ו"שמור את יום השבת לקדשו"; והרי חילק-יסודי של היהודי הוא, [ש]ኖסף להנחותיו היומיומיות כבדיעי וחדרת טוב ושלימות בסביבתו, [יראה לך], בהתאם להמצואה של "ואהבת לרעך כמוך", שגם אחרים ינהגו כן. דבר זה ניתן להשיג ע"י דברים לבבאים, אך ההשפעה הכי גדולה היא כשמראים דוגמא חי. וביתר הדבר משפיע — כשראים לשמור התורה ומצוות אינה באה בקהלות, ובכיז אין האדם מתפעל מפני הקשיים, וסוף סוף מצלה. ורק אז רואים את ההישג הכי מקסימלי, כיتروן האור מן החושך דוקא.

הכתב לעיל, כמוון עצמו, אין כוונתו אמרת דברי מוסר ("מוסר דרשא"), כי אם להציג את הזכות הגדולה שניתנה לו בתור מנהלו החדש של [העיתון] ... — לישם בפועל את השילוחות האמוריה תיכף ובהצלחה.

ברצוני רק להזכיר, שבבאונו מחודש תשרי, עם כל הימים-טוביים שבו, שסיומים וחותמים "זמן שמחתנו" ו"שמחה תורה" — לזכח אותו היהודי "מטען" גדול ועשיר ברוח, אשר נותן לו את התוקף להתגבר על כל הקשיים ולמלא כל יום של השנה החדשה בשמחת התורה והמצוות, ויחד עם זה — בברכתו והצלחתו של הקב"ה בכל מעלו, בפרט אלו שהם לטובת הרבים וזכות הרבים.

בכבוד ובברכה לבשוי"ט.



לזכות

הילד אברהם שיחי

ליום הולדתו השלישי, י"א חשוון ה'תשע"ו

שנת הקהל את העם

ולרגל האפערעניש שלו

ולזכות אחיוותיו רחל ובילא תחינה



נדפס עיי' ולזכות הוריהם

משה יוסף וזוגתו מרת חי' מושקא שיחיו רוביין

ולזכות זקניהם

הרה"ח ר' יעקב קאפיק וזוגתו מרת לאה בתاي' שיחיו רוביין

הרה"ח ר' אלטער פישל וזוגתו מרת שטערנא שרה שיחיו בוקיעט

הרה"ח ר' שרגא פיזויש וזוגתו מרת דאברושא שיחיו ואגעל

הרבענית מרת אסתר זיסל שתחיי בוקיעט